

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Rautiainen, Matti

Title: "Makeasti oravainen makaa sammalvuoteellansa" : Oppiminen Aleksis Kiven teoksessa "Seitsemän veljestä"

Year: 2018

Version: Accepted version (Final draft)

Copyright: © Pohjois-Karjalan historiallinen yhdistys, 2018.

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Rautiainen, M. "Makeasti oravainen makaa sammalvuoteellansa" : Oppiminen Aleksis Kiven teoksessa "Seitsemän veljestä". In T. Hämynen, H. Itkonen, M. Junkkarinen, & R. Mylly (Eds.), Uudisraivaaja taipaleella : Arto Nevalan 60-vuotisjuhlajulkaisu (pp. 42-53). Pohjois-Karjalan historiallinen yhdistys.

Matti Rautiainen

”MAKEASTI ORAVAINEN MAKAA SAMMALVUOTEELLAAN” – OPPIMINEN ALEKSIS KIVEN TEOKSESSA SEITSEMÄN VELJESTÄ

Johdanto

Aleksis Kiven *Seitsemän Veljestä* on kuvaus sivistymättömistä jukuripäistä, metsäläisistä, joille sivistys maistuu karvaalta ja kaukaa kierrettävältä asialta tunnetuin seurauksin. Pojat pakenevat metsään säilyttääkseen sen, mihin olivat tottuneet. Vuosien aikana seitsemän miehen kokemukset, keskustelut ja päätökset johtavat lopulta paluuseen muiden ihmisten luo yhteiskuntakelpoisiksi kansalaisiksi. Yksinkertaisesti kiteytettynä – kun oikein yrittää, niin kovapäisimmästäkin tulee ihan hyvä kansalainen, tai vähintäänkin yhteiskuntakelpoinen.

Näin useimmat meistä on Kiven Seitsemän veljestä opetettu ymmärtämään – kuvana meistä itsestämme. Se on varoitus siitä, kuinka meille käy, jos seuraamme vain kokemustamme, vaistoa ja tunnetta. Meistä tulee muista eristyneitä viljejä, joille nauretaan ja joita pilkataan. Oppi puolestaan tuo meidät osaksi sivistynyttä yhteisöä, tekee meistä arvostettuja ja hyväksytyjä – sivistyneitä ihmisiä.

Mutta kuinka tämä lopulta tapahtui, kun veljesten muodollinen sivistys jäi perin vähäiseksi? Ainoa oikea opettaja koko teoksessa on lukkari, jonka koulusta veljekset pakenevat ja karkaavat pois, eristyvät muusta yhteisöstä. Kuinka on mahdollista, että he oppivat keskenään sen, mitä tarvittiin kansalaiseksi kasvua ja oppimista varten. Oliko Kivi itse asiassa ajattelija, joka piirsi teoksessaan myös pedagogiikan suuntaviivoja? Onko Kiven Seitsemän veljestä kaiken muun ohessa myös kannanotto siitä, kuinka ihminen oppii?

Tässä artikkelissa keskityn erityisesti kahteen teemaan – oppimiseen ilman opettajaa sekä naurun asemaan oppimisessa. Kiven teosta lähestytään ensimmäisen osalta Jacques Rancièren oppimista koskevan ajattelun kautta. Jälkimmäisen eli naurun osalta puolestaan tukeudutaan suomalaisen kasvatuksen historian syvään juonteeseen eli kansan sivistämiseen.

Jacques Rancière ja oppimisen tasa-arvoisuus

Jacques Rancièren teos *The Ignorant Schoolmaster* (1991) alkaa kuvauksella 1800-luvun alun Alankomaista, tarkemmin vuodelta 1818, Leuvenin yliopistosta, jossa professori Joseph Jacotot opetti Ranskan kirjallisuutta ranskaksi. Alankomaihin Jacotot oli päätenyt kolme vuotta aikaisemmin, jolloin hän jätti Ranskan Bourbonien palattua takaisin valtaistuimelle.

Tasavaltalaisella Jacototilla ei ollut muuta mahdollisuutta kuin lähteä maanpakoon Ranskasta. Leuvenin yliopistossa oli paljon flaaminkielisiä opiskelijoita, jotka jäivät vaille Jacototin luentoja, koska tämä luennoi ranskaksi, eikä osannut flaamia. Jacotot ei voinut auttaa heitä tilanteessa muutoin kuin ohjaamalla opiskelemaan keskenään ranskaa. Hän antoi siihen ohjeistuksen ja Jacototin suureksi hämmästykseksi he oppivat ranskaa. Jacototille kokeilu tuotti pedagogista teorianmuodostusta oppimisesta, joka pohjautuu älylliselle tasa-arvolle ja Rancièrella puolestaan teoriaksi oppimisen emansipaatiosta – vapautumisesta ottamaan vastuu omasta oppimisesta itselle.

Epätasa-arvoiselle oppimiselle tyypillinen piirre on hierakisuus, mikä perustuu opettajan vallalle. Käytännön oppimisessa tämä tarkoittaa opettajan asettaman selittämisen ja järkeilyn löytämistä oppijalle. Oppijan erkaantuessa tältä tieltä, opettajan tehtävänä on palauttaa oppija hänen järkeilysä tielle. Jacototille tämä ei ollut mahdollista, koska kieli loi kuilun hänelle, olla ”mestari” oppimispolulla, mutta halu auttaa ja lähteä mukaan kokeiluun johti uuden ja yllättävän löytymiseen.

“The method of equality was above all a method of the will. One could learn by oneself and without a master explicator when one wanted to, propelled by one’s own desire or by the constraint of the situation.”ⁱ

Emansipaatioksi oppiminen muuttuu, kun oppimisen tuloksena oppija ottaa oman älynsä käyttöön sen sijaan että seuraa muiden älyä. Jacototilla Descatesin ”Ajattelen, siis olen”, kääntyy muotoon ”Olen ihminen, siis ajattelen”

“Descartes said, ‘I think, therefore I am’; and this noble thought of the great philosopher is one of the principles of universal teaching. We turn his thought around and say: ‘I am a man, therefore I think.’ The reversal equates “man” with cogito. Thought is not an attribute of the thinking substance; it is an attribute of humanity.”ⁱⁱ

Haluttomuus oppia, apatia ja tyhjiys opiskeltavaa asiaa kohtaan johtavat oppimattomuuteen, henkiseen ponnistelemattomuuteen. Käänteisesti halu oppimiseen johtaa henkiseen ponnisteluun, jonka myötä syntyy oppimista. Se on luonteeltaan yhteisöllistä eli henkinen ponnistelu, siis ajatteleminen, kielennetään muille yhteisön jäsenille, joille tulee näin mahdollisuus, jopa velvoite osallistua ajattelemiseen. Tämä on tasa-arvoisen ja demokraattisen oppimisyhteisön periaate.ⁱⁱⁱ

Summattuna voidaan siis puhua opiskelusta, jossa oppijat itse ottavat haltuun oman oppimisensa yhteisöinä, perusajatuksinaan muun muassa oppimisen kaikkiallisuus ja että jokainen kykenee opettamaan itseään^{iv}. Radikaaliin tasa-arvoon perustuvasta oppimisesta puhuvan Rancièren ohella oppimisyhteisön voimaan itseohjautuvana yksikkönä ovat toki luottaneet muutkin ajattelijat (ks. esim. Ivan Illich, Paolo Freire, bell hooks, John Dewey). Jukolan veljesten osalta keskeistä ei niinkään ole nojata johonkin tiettyyn spesifiin teoriaan, vaan yleisesti ajatukseen, ovatko veljekset tällainen tasa-arvoinen, itse oppimisestaan määräävä ryhmä, joka pystyy ideaalissa (kaunokirjallinen fiktio) muodostamaan oppivan ryhmän, jolla on halu oppimista vaativiin ponnisteluihin tasa-arvoisena ryhmänä?

Ajautuminen apatiaan – formaalin opetuksen kritiikki

”Vallan vitkaa edistyi veljesten oppi, jota ei jouduttanut heidän opettajansa peloittava kiinteys, vaan päinvastoin kangisti aina enemmän heidän haluansa ja mieltänsä. Juhani ja Timo tunsivat tuskin enemmän kuin A:n; toisten taito oli kuitenkin astunut muutaman kirjaimen kauvemmas. Mutta huikean poikkeuksen heistä kaikista teki veli Eero, joka oli jo jättänyt aapiston ja harjoitteli tavaamista oikein vikkelästi.”^v

Seitsemän veljeksien formaalia opetusta koskeva tunnettu kohta on julmaa kyytiä veljeksille. Heiltä on evätty muun muassa ruoka, jotta opiskelu etenisi tehokkaammin. Lopulta lukkari antaa veljeksille ruokatauon, mutta langettaa samalla ehdottoman tavoitteen.

”Pidättäkää nyt ja syökää, te puuhevoset, möykyttäkää kuin märehivät pukit tarhassa. Mutta muistakaa, tämän aterian perästä ei pidä tuleman huulillenne yhtään suuruksen murenata ennen kuin aapisto on päässä, te visa-kalloiset sonnit.”^{vi}

Lukkarin opetus on yleisesti nähty kuvaavan veljesten kovapäisyyttä oppia asioita, mutta suhteessa veljesten myöhemmin kuvattavaan kasvutarinaan kyse on pikemminkin kritiikistä vallitsevaa opetusta, kuin veljesten kovapäisyyttä kohtaan. Toki kohta antaa mahdollisuuden lähestyä Kiven luomaa lukkarinkoulua eri näkökulmista. Erityisen hyvin tämä näkyy kolmessa Seitsemän veljeksien tulkinnassa eri aikakausilta. Edvin Laineen 1930-luvun elokuvaversio kuvaa lukkarinkoulun veljesten kovapäisyyden ja metsäläisyyden näkökulmasta. Kalle Holmbergin Turun kaupunginteatterille tekemässä versiossa 1970-luvulta lukkarinkoulu symboloi eliitin ja kansan välistä kuilua, kun taas Jouko Turkan

Seitsemässä veljeksessä lukkarinkoulu 1990-luvulta edustaa yksilöille ennen muuta oppimisen riemuna (Eero) tai oppimisen tuskana (Timo).

Juhanin ehdottaessa pakoa lukkarinkoulusta, veljekset pakenevat yhteiskunnan järjestystä ja sen edustamaa kasvatus- ja koulutusjärjestelmää. Kyse on kohdasta, jolla myös on ilmeisen selvä yhteys Kiven omakohtaisiin koulukokemuksiin lapsuudesta. Kivi istui koulumestari Forseliuksen, joka oli tunnettu kovasta kurista ja kovista otteista, opissa. Kivelle itselleen koulunkäynti sen sijaan sujui hyvin ja hän oppi varhain paitsi hyväksi lukijaksi, myös innostuneeksi jatkamaan koulunkäyntiä.^{vii}

Kovapäisyydestä tulee lopulta asema, jonka veljekset omaksuvat ja johon he sopeutuvat. Juhani toteaa lukemaan oppimisen mahdollisuudet veljesjoukon osalta seuraavasti:

”Lukupuuha on puolellamme Jumalan asetus ja laki, joka lyö sitä yritystä vastaan. Katsokaas, hän on jo äitimme kohdussa antanut meille niin kovat päät, että lukemaan oppiminen on meiltä mahdoton asia. Mitäs tehdään, Mäkelä. Kovin epätasaisesti lankeavat täällä hengenlahjat päämme päälle.”^{viii}

Tasa-arvoisen ja emansipoituneen oppimisryhmän synty

Lautamies Mäkelä, jolle Juhani toteaa lukemaan oppimisen mahdottomuuden, ei kuitenkaan suostu ottamaan vastaan Juhanin argumenttia, vaan tuo esille harjoituksen ja opiskelun vaativuuden ja myös sen tuskaisuuden esille.

”Päänne kovuus on teiltä tyhjä luuloitus. Ahkeruus ja jokapäiväinen harjoitus voittaa viimein kaikki. – Isänne oli parhaita lukijoita.”^{ix}

Tälle tuskaiselle oppimisen tielle veljekset eivät kuitenkaan ole valmiita. Veljekset kokevat heidän ja muun maailman välisen ristiriidan niin suureksi, että pakenevat Jukolasta Impivaaraan, pois muun maailman katseiden ja ilkkumisen alta. Tämä on veljesten uuden oppimisyhteisön muodostumisen kannalta merkittävä vaihe, sillä he joutuvat ottamaan kokonaisvastuu elämästään, jonka suhteen he joutuvat uusien ja haastavien tilanteiden eteen, vaikka he luulivat paenneensa juuri näiden kohtaamista. Keskusteluja, joiden myötä veljekset ratkaisevat näitä ongelmia, tulee vuosi toisensa jälkeen Impivaarassa useita. Ilman suunsa avaamista ja yhteistä halua ratkaista asioita veljekset olisivat paleltuneet Impivaaraan jouluna, kun juhlat päättyivät saunan ja talon tulipaloon tai nälkään suurelle kivelle, jossa härät piirittivät veljeksiä. Tosin osa ratkaisuista päättyi uusiin ongelmiin, kuten Viertolan isännän härkien tappaminen. Elämän eteen tuovien ongelmien lisäksi veljesten oppiminen

kääntyy vuosien saatossa aktiivisemmaksi oman elämän suunnan määrittämiseksi. Siihen sisältyy lopulta ajatus oppia ”maailmassa” tarvittavia taitoja. Se näkyy erityisesti Juhani ja Timon, joille lukemaan oppiminen oli kaikkein vaikeinta, asenteessa.

”Kahden vuoden mentyä olkoon aapiskirja päässäni: se on sanottu. Mutta Timon parkaa minä surkuttelen; hänellä on vielä kovempi kallo kuin minulla, kaksinkerroin kovempi.” (Juhani)^x

Älä yhtään huoli, vaikka onkin se kaksinkerroin kovempi. No, no, sinä opit aapiskirjan kahtena vuonna, minä siis neljänä. Niin, kärsimystä hän siinä vaan tarvitaan. (Timo)^{xi}

Timon ja Juhani suunnitelmaa seuraa Aapon tulkinta siitä, kuinka aatokset heidän elämästään ovat muuttumassa ja toivo paluusta yhteisöön on syntynyt veljesten oivallettua niin muista kuin itsestään uusia asioita.

”Työhön kaikin voimin; sillä tämä elämä maksaa tämän vaivan, ja ihmiskunta, näemme, ei olekkaan tuota pahempi vekkuli, vaan onpa, luulen minä, maailma meille niin kuin maailmalle me; ja hän, joka ”alati vääryyttä kärsii”, hän katsokoon, kuinka on laita omassa povessansa.”^{xii}

Täysin vailla kosketusta muuhun maailmaan veljekset eivät tokikaan eläneet. Vaikka heidän tukijansa ja veljeksiin lempeästi suhtautuvat ihmiset olivat harvassa, heitäkin oli. Tammiston Kyösti ja Taula-Matti olivat niitä, joiden parissa veljekset viihtyivät ja joita he arvostivat. Heitä voi pitää esimerkiksi eräänlaisina mentoreina veljeksille. Yhtäältä veljekset itse loivat toisiaan sparraavan ryhmä, jonka suorapuheisuudesta syntyi oppimisen kannalta merkittävä reflektioryhmä. Veljekset toimivat toistensa peileinä. Joku veljeksistä näki tapahtumien toisen puolen, jota muut eivät kyenneet näkemään, kuten Simeoni veljesten pilkattua Rajamäen rykmenttiä.

”Voi te ikeenaikaiset, te kalmukit ja koiran-kuonolaiset. Eihän enää rauhallinen matkamieskään pääse kunniallisesti ohitsemme tiellä. Voi te rosvot!”^{xiii}

Veljeksille muodostuu kieli ja sen käyttöön liittyvä kulttuuri, jonka avulla on mahdollista luoda yhteistä ajattelua, joka vaikeudestaan ja eripuraisuudesta huolimatta on perusta oppimiselle. Reflektiivinen toisin näkeminen mahdollistaa monien vaikeiden asioiden käsittelyn, luo toivoa ja vahvistaa yhteistä selviytymistä (esimerkiksi Impivaaran saunan

palo). Olennaisena osana reflektiossa on nauru, joka luo vaikeista asioista puhumiselle kehyksen, jonka avulla asioita voidaan sanoa suoraan, huumorin varjolla.

Nauru auttaa oppimiseen

Siinä missä ihmisenä kasvu, myös huumori on erottamaton osa paitsi Seitsemää veljestä myös sen tutkimusperinnettä. Viljo Tarkiainen toteaa vuonna 1910 ilmestyneessä väitöskirjassaan Aleksis Kiven Seitsemän veljestä -teoksen huumorista seuraavaa.

”Kivi ei mitannut naurettavuuksia ainoastaan päällään, vaan myös sydämellään. Vaikka naurammekin veljesten hullunkurisille naimahommille, lapselliselle kuvittelulle, kiivaudenpurkauksille ja lukemattomille muille typeryyksille, niin säilytämme kuitenkin heitä kohtaan alati lämpimän myötätunnon.”^{xiv}

Nauru ja huumori ovat veljesten jokapäiväisen elämisen peruselementtejä, josta tulee myös osa heidän kykyään oppia, sillä naurun ja huumorin avulla voidaan sanoa asioita, joita muuten ei sanottaisi. Veljesten keskustelut saavat näin syvyyttä, jossa pureudutaan vaikeidenkin asioiden juuriin niin, että ne mahdollistavat veljesten ihmisinä kasvamisen ja oppimisen.

Asia, joka jakoi Seitsemän veljeksien lukijoita sen ilmestyttyä, oli kuva kansasta. Se oli kaukana sivistyneistön muodostamasta ideaalista, jonka perustana oli Runebergin luoma kansankuva. Tämä jakolinja näkyy erityisen selkeästi Kiven teillään August Ahlqvistin kritiikeissä. Vuonna 1873 hän kirjoiti Helsingfors Dagbladissa seuraavasti^{xv}

”Kiven tässä ”kertomuksessa” antamat töhräykset eivät ole kuvauksia enemmän suomalaisesta kuin mistään muustakaan kansanelämästä, eikä ylipäätään mistään tämän maan päällä liikkuvasta elämästä; ne ovat vaan harhateille joutuneen kuvastinaistin säännöttömiä kangastuksia, joita täysjärkinen ihminen ei millään lailla voi kutsua taiteentuottamiksi”

Perttulan (2016) mukaan Ahlqvistin kritiikki heijastelee eliitin suhdetta kansaan, jossa kansanhimiset nähtiin ylhäältä päin nöyrinä ja sävyisinä. Kiven kansankuvaus oli Seitsemässä veljeksessä kaikkea muuta kuin tätä. Se on kansan tasolta nähty moniulotteinen kuvaus, josta Ahlqvist näkee vain brutaalisuuden niin ihmisten käytöksessä, toiminnassa kuin heidän käyttämässään kielessä. Tämä vastakohtaisuus siirrettynä kansan sivistykseen merkitsi sitä, että eliitti halusi sivistää kansasta pois tuon metsäisyyden, ylhäältä alaspäin. Tätä lukkarin koulu puhtaimmillaan edustaa. Kiven seitsemän veljestä oppivat kuitenkin paremmin muulla tavoin, ja oppimisprosessi korostuu sivistyneistön inhoama kansanpiirre – hillitön nauru.

Kansanopetuksemme perusta lepää sivistyneistön ajatuksessa sivistää villi ja moukka kansa ihmisyyden tasolle. Kun köyhän iloksi ajateltiin se, että ensin pieraistaan ja sitten nauretaan päälle, sivistyneistö halusi hillitä primitiivisen tunneilmaisun niin, että köyhät oppivat hillitsemään sekä pierunsa että naurunsa. Naurun merkityksestä kertovat ne sananlaskut, joissa nauruun liitetään ikään ja iloon liittyvät asiat, kuten ”nauru pidentää ikää”. Toisaalta ”naisen nauru ja kanan laulu eivät tiedä hyvää” asettaa kansankin parissa nauruun tietyn leiman, joka on samaa kantaa kuin ”kyllähän räkänokastakin mies tulee, toisin kuin tyhjän naurajasta”. Kiven teokset pysyivätkin visusti poissa niin kansakoulujen kuin opettajaseminaarien lukemistosta 1900-luvun alkupuolelle saakka.^{xvi}

Kansan ominta naurujuhlaa ovat karnevaalit, jolloin maailma käännetään ylösalaisin ja jolloin sallimattomasta tulee sallittua, ylhäisistä alhaisia ja alhaisista ylhäisiä. Mihail Bahtin (2002) kuvaa karnevaalin luonnetta seuraavasti:

”Siis, karnevaalissa leikistä tulee elämä itse. Tässä on karnevaalin erityisluonne, sen olemassaolon erityinen tapa. Karnevaali on kansan toinen elämä, joka perustuu nauruun. Se on kansan *juhlaelämää*.^{xvii}

Bahtin korostaa karnevalistisen juhlan aitoutta, tilapäistä vapautumista vallitsevasta totuudesta ja hierarkiasta: epätasa-arvoon perustuvan järjestelmän sijaan karnevaali on tasa-arvon juhla, myös naurun suhteen, koska pilkka kohdistuu myös naurajiin itseensä.^{xviii} Epätasa-arvoon perustuvassa yhteisössä karnevaalin merkitys yhteisön yhtenäisyyttä pitävänä tekijänä on tärkeä. Se on keino tuoda julki yhteisössä olevat asiat, joita ei normaalioloissa voida käsitellä. Veljesten kohdalla tästä ylösalaisin käännetystä maailmasta tulee arkipäiväinen tila, jossa arjen todellisuus ja karnevalistinen nauru yhdistyvät.

Henri Bergson on viime vuosisatojen kenties tunnetuin naurua käsitellyt filosofi. Hän lähestyy naurua samalla kunnioituksella kuin elämää^{xix}. Bergson päätyy selittämään naurun yhteiskunnan kostoksi niitä vastaan, jotka ovat ottaneet vapauden toimia itsekkäästi ja kävellä yhteisön yli. Turhamaisuus on näistä piirteistä Bergsonin mukaan pinnallisin ja syvällisin heikkous. (Bergson 2000, 122–124.)^{xx} Sille veljeksetkin useaan otteeseen nauravat, ja pilkkaa laskettelevat, tosin myös joutuvat itse saman naurun alaisiksi.

Naurun sosiaalinen puoli eli se, että kyse on yhteisöön liittyvien asioiden tarkastelusta, vaatii taakseen järjen. Näin ei kuitenkaan aina ole, vaan naurun ja naurattamisen motiivit syntyvät muista syistä, monesti spontaanisti, joskus itsekkäästi. Nauru voi siis olla ja onkin kaikkea muuta kuin oikeudenmukainen.^{xxi} Koska tämän ennakoiminen ja kontrolloiminen on vaikeaa,

opettajan toive saattaa yhteen sekä nauru että oikeudenmukaisuus, on mahdoton tehtävä. Nikolai Gogol kiteytti tämän naurun luonteen: "Naurua pelkäävät nekin, jotka eivät pelkää mitään".

Naurun kompleksisuus näyttäytyy myös veljeksille. Kun se parhaimmillaan tarjoaa heille mahdollisuuden oppia, se luo myös pelon – heidän ja muun maailman välille. Naurun raaka voima tekee veljeksistä vahvoja, mutta muistuttaa heitä myös todellisuudesta, heidän heikkouksistaan.

Lopuksi

Seitsemän veljestä julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1869. Käsitys oppimisesta ja oppijan asemasta oppimisprosessissa oli tuolloin nykyiseen verrattuna erilainen. Vaikka Uno Cygnaeus, kansakoululaitoksen ja opettajankoulutuksen organisoija, ei suinkaan tyrmännyt lapsikeskeisyyttä pedagogiikassa, opetus oli opettajakeskeistä ja lapsen tehtävänä oli toimia opettajan tahdon mukaisesti. Koska käsitys oppimisesta oli aina 1990-luvulle hyvin opettajakeskeinen, tämä on vaikuttanut myös siihen, kuinka Seitsemän veljeksien oppimisprosessi on nähty. Suomalaisista kasvatustieteilijöistä J. A. Hollo, joka oli myös kirjallisuusmiehiä, esitti tulkinnan Seitsemän veljeksien käännekohtasta. Hollo näkee romaanin käännekohtana nimismies Mäkelän ja veljesten kohtaamisen. Siinä on hänen mukaansa kyse kasvatustapahtumasta, jossa Mäkelä saa veljekset ymmärtämään oman tilanteensa ja oivaltamaan sen, että heidän täytyy muuttaa elämäntapaansa ja ahertamaan parantaakseen omaa tilaansa.^{xxii} Tämä tulkinta heijastelee vahvasti tulkitsijansa eli Hollon käsitystä hyvästä kasvatuksesta.^{xxiii}

Sitä samaa heijastelee myös oma tulokulmani Aleksis Kiven Seitsemään veljekseen. Arne Kinnunen siteeraa Seitsemää veljestä käsittelevässä teoksessaan Seitsemän veljestä ja lukemisen tavat Julius Krohnia. Tämä kuvasi vuonna 1897 sitä, kuinka uudestaan ja uudestaan lukemisen seurauksena ”sitä enemmän siihen ihastuu ja kiintyy”^{xxiv}. Kinnusen kokemus on sama kuin Krohnin, ja kun itse kaivoin Kiven jälleen käsiini tätä artikkelia varten ja ryhdyin lukemaan sitä, hitaan tutkimisen näkökulma tuotti saman tuntemuksen. Oppiminen on monimutkainen kokonaisuus, josta tiedämme lopultakin yllättävän vähän ja johon liittyy hyvin erilaisia näkemyksiä. Matka lukkarin koulusta Hollon kautta tulkintaan oppimisesta ilman opettajaa heijastelee paitsi oppimista ja kasvatusta koskevan tiedon kasvamista ajan virrassa, myös aikakauden kasvatuserityksiä. Jos Seitsemän veljeksien tarina käännettäisiin nykyaikaiseksi oppimistehtäväksi, eikö kyseessä olisi luova ja innovatiivinen

tehtävä, jolla olisi myös mahdollisuudet nousta suosituksi reality-televisiosarjaksi. Veljeksistä on edelleen moneksi, erityisesti oppivana ryhmänä.

Lähteet

Bahtin, Mihail 2002. Francois Rabelais – keskiajan ja renessanssin nauru. Suomentaneet T. Laine & P. Nieminen. Helsinki: Like.

Bergson, Henri 2000. Nauru. Tutkimus komiikan merkityksestä. Helsinki: Loki-Kirjat.

Hollo, J. A. 1992. Lukemisesta. Esseitä (toim. Tellervo Krogerus). Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 568. SKS: Helsinki.

Kauppinen, Sirpa 1969. Aleksis Kiven Seitsemän veljestä ryhmätoiminnallisen oppimistapahtuman kuvauksena. Sisältöä erittelevä tutkimus. Kasvatustieteen laudatortutkielma. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos.

Kinnunen, Aarne 2002. Seitsemän veljestä ja lukemisen tavat. WSOY: Helsinki.

Kivi, Aleksis 2000. Seitsemän veljestä. Otava: Helsinki.

Lindberg, Susanna 2010. Tietämättömän opettajan oppitunti. Tiede & edistys 4/2010, 1-7.

Perttula, Irma 2016. August Ahlqvist. [www-lähde] <<http://www.aleksiskivi-kansalliskirjailija.fi/artikkelit/august-ahlqvist/>> (Luettu 20. 1.2018).

Rahikainen, Esko 1984. Kivi. Gummerus: Jyväskylä.

Rahikainen, Esko 2009. Impivaaran kaski. Aleksis Kivi kirjallisuutemme koskenraivaajana. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1229. SKS: Helsinki.

Rancière, Jacques 1991. The Ignorant Schoolmaster. Five Lessons in Intellectual Emancipation. New York: Stanford University Press. [www-lähde] <<http://abahlali.org/files/Ranciere.pdf>> (Luettu 17. 1.2018).

Suoranta, Juha 2008. Rancière radikaalista tasa-arvosta ja kasvatuksesta. Teoksessa Heli Katajamäki ym. (toim.) Lukija- ja käyttäjälähtöinen viestintä. Vaasan yliopisto. Selvityksiä ja raportteja 152, 115–126.

Taneli, Matti 2010. J.A. Hollon kasvatusteoriasta ja kasvatuksen maailmasta elämänmuotona. Kasvatus ja aika 1 (4), 41–56.

Tarkiainen, Viljo 1910. Aleksis Kiven Seitsemän veljestä. Kirjallinen tutkimus. WSOY: Porvoo.

-
- ⁱ Rancière 1991, 12.
ⁱⁱ Rancière 1991, 35–36.
ⁱⁱⁱ Ks. Lindberg 2010, 4–6, myös periaatteeseen kohdistettu kritiikki.
^{iv} Suoranta 2008, 116–119.
^v Kivi 2000, 50.
^{vi} Kivi 2000, 50–51.
^{vii} Rahikainen 1984, 18–19.
^{viii} Kivi 2000, 92–93.
^{ix} Kivi 2000, 93.
^x Kivi 2000, 275.
^{xi} Kivi 2000, 275.
^{xii} Kivi 2000, 278.
^{xiii} Kivi 2000, 64.
^{xiv} Tarkiainen 1910, 101.
^{xv} Perttula 2016.
^{xvi} Rahikainen 2009, 168–170.
^{xvii} Bahtin 2002, 10.
^{xviii} Bahtin 2002, 11–13.
^{xix} Bergson 2000, 7–8.
^{xx} Bergson 2000, 122–124.
^{xxi} Bergson 2000, 138–139.
^{xxii} Hollo 1992, 92–93.
^{xxiii} Ks. esim. Taneli 2010.
^{xxiv} Kinnunen 2002, 7.